

Dr. Lucia UȚĂ

Judecător, Președinte Secția a VII-a civilă și pentru cauze
privind conflictele de muncă și asigurări civile
Curtea de Apel București

NULITATEA ACTULUI JURIDIC CIVIL

Practică judiciară comentată, legislație conexasă,
doctrină, decizii ale Curții Constituționale,
recursuri în interesul legii, jurisprudență CEDO

Universul Juridic

București

-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

UȚĂ, LUCIA

Nulitatea actului juridic civil / Lucia Uță. - București :

Universul Juridic, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-973-127-969-5

347.959

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0733.674.222**
DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Abrevieri

alin.	alineatul/alineatele
art.	articolul/articolele
C. Ap.	Curtea de apel
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
C. pen.	Codul penal
C. pr. pen.	Codul de procedură penală
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
dec.	decizia
Dreptul	revista Dreptul
ed.	ediția
Ed.	Editura
Ibidem	același autor, aceeași lucrare
Idem	același autor, aceeași lucrare, aceleași pagini
ÎCCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
lit.	litera/literele
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
nr.	numărul
op. cit.	operă citată
p./pp.	pagina/paginile
par.	par.
pct.	punctul
RRD	Revista româna de drept
RDP	Revista de drept penal
S. civ.	Secția civilă
S. pen.	Secția penală

T.	Tribunalul
TMB	Tribunalul Municipiului București
T. reg.	Tribunalul Regional
TS	Tribunalul Suprem
vol.	volumul

Studiu introductiv

1. Considerații generale

1.1. Noțiunea de nulitate

În noul Cod civil, dispozițiile privind nulitatea contractului sunt înscrise în Secțiunea a 4-a din Titlul II („Izvoarele obligațiilor”) al Cărții a V-a („Despre obligații”).

Chiar dacă legiuitorul s-a referit în mod special la contracte (acte juridice bilaterale sau multilaterale), reglementarea este, în general, aplicabilă ori de câte ori se pune problema nulității actului juridic, înțeles ca manifestare de voință făcută cu intenția de a produce efecte juridice, efecte care constau în nașterea, modificarea sau stingerea de raporturi juridice civile¹.

Astfel, potrivit dispozițiilor art. 1324 NCC, este unilateral actul juridic care presupune numai manifestarea de voință a autorului său.

Cu privire la regimul juridic al actului unilateral, art. 1325 NCC dispune în sensul că, în lipsa unor dispoziții contrare, normele privitoare la contracte se aplică în mod corespunzător actelor unilaterale.

Definiția legală a contractului se regăsește în cuprinsul art. 1166 NCC, în conformitate cu care contractul este acordul de voințe dintre două sau mai multe persoane cu intenția de constitui, modifica sau stinge un raport juridic.

Cu caracter de noutate, Legea nr. 287/2009 cuprinde o definiție legală a nulității, ca sancțiune de drept civil, înscrisă la art. 1246 alin. (1), text care dispune după cum urmează: *„(1) Orice contract încheiat cu încălcarea condițiilor cerute de lege pentru încheierea sa valabilă este supus nulității, dacă prin lege nu se prevede o altă sancțiune.*

---

¹ Gh. Beleiu, *Tratat de drept civil*, vol. I, *Partea generală*, 1989, p. 168; T. Pop, *Drept civil român. Teoria generală*, Ed. Lumina Lex, București, 1993; P.M. Cosmovici, *Drept civil. Introducere în dreptul civil*, Ed. All, București, 1994, p. 95; G. Boroi, C.A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 105.

(2) *Nulitatea poate fi absolută sau relativă.*

(3) *Dacă prin lege nu se prevede altfel, nulitatea contractului poate fi constatată sau declarată prin acordul părților.*

(4) *Prin acordul părților nu pot fi instituite și nici suprimate cauze de nulitate. Orice convenție sau clauză contrară este considerată nescrisă.”*

Legiuitorul a preluat, astfel, elementele esențiale pentru definirea instituției juridice a nulității surprinse de-a lungul timpului în doctrină.

Într-o opinie, nulitatea reprezintă sancțiunea încălcării prin act juridic, la data când actul a fost făcut, a unei dispoziții a legii¹.

Alți autori au considerat că prin nulitate se înțelege o sancțiune de drept civil care suprimă, în măsura stabilită prin hotărâre judecătorească, efectele actului juridic potrivit scopului urmărit de dispozițiile legale referitoare la condițiile sale de validitate².

Potrivit unei alte definiții doctrinare, nulitatea este sancțiunea care intervine, dacă legea nu dispune altfel, în cazul în care, la încheierea actului juridic civil, sunt nesocotite prevederile legale referitoare la condițiile de validitate ale actului juridic, astfel încât acel act nu va mai produce, în tot sau în parte, efecte juridice³.

Dispozițiile secțiunii noului Cod civil privind „Nulitatea contractului” conțin o clasificare a nulităților, referindu-se deopotrivă la regimul juridic al nulității absolute și al nulității relative, la cauzele de nulitate, la efectele nulității, precum și la validarea contractului.

Așa cum rezultă din definiția legală mai sus redată, nulitatea este o *sancțiune de drept civil* – noțiune ce desemnează urmarea nefavorabilă care intervine în cazul nerespectării unor norme juridice⁴, mijloc „prescris de lege pentru a nu permite ca voința individuală să treacă peste îngrădirile ce-i sunt impuse prin normele dreptului pozitiv”⁵, modalitate de constrângere

---

¹ A. Ionașcu, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1963, p. 105.

² O. Căpățână, în Colectiv, coord. P.M. Cosmovici, *Tratat de drept civil*, vol. I, *Partea generală*, Ed. Academiei, București, 1989, p. 212.

³ G. Boroi, L. Stănculescu, *Instituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 198.

⁴ N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1994, p. 156.

⁵ M.B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, Ed. All, București, 1998, p. 61.

juridică ce intervine în cazul încălcării legii¹ – având, deopotrivă, o funcție represivă (constând în înlăturarea efectelor contrare normei încălcate la încheierea actului), o funcție preventivă (constând în efectul inhibitoriu exercitat asupra subiectelor de drept tentate să încheie actul cu nerespectarea condițiilor de fond sau de formă cerute de lege *ad validitatem*²) și o funcție reparatorie (constând în restabilirea ordinii de drept încălcate, restituirea prestațiilor executate și, în măsura prevăzută de lege, refacerea actului³).

1.2. Categoriile de nulitate

Potrivit dispozițiilor art. 1246 alin. (2) NCC, nulitatea poate fi *absolută* sau *relativă*.

Principalul criteriu de clasificare avut în vedere de legiuitor este acela al *interesului ocrotit*, ceea ce este explicit exprimat în cuprinsul art. 1247 alin. (1) și art. 1248 alin. (1) NCC.

Este de principiu, arăta instanța supremă într-o decizie de speță, că natura absolută sau relativă a nulității unui act juridic este determinată de caracterul normelor legale încălcate, precum și de interesul general sau particular lezat prin acea încălcare⁴.

Actuala formulare a dispozițiilor legale mai sus menționate validează opinia potrivit căreia decisiv pentru determinarea categoriei de nulitate (absolută sau relativă) este nu atât caracterul normei, cât scopul, finalitatea normei încălcate⁵.

Prin raportare la acest criteriu, este nul contractul încheiat cu încălcarea unei dispoziții legale instituite pentru ocrotirea unui interes general [art. 1247 alin. (1) NCC], după cum este anulabil contractul încheiat cu încălcarea unei dispoziții legale instituite pentru ocrotirea unui interes particular [art. 1248 alin. (1) NCC].

Dacă între nulitatea absolută și nulitatea relativă nu există deosebiri în privința efectelor, acestea se diferențiază clar atât sub aspectul cauzelor ce

---

¹ G. Florescu, *Nulitatea actului juridic civil*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 7.

² G. Boroș, C.A. Anghelescu, *op. cit.*, p. 219.

³ G. Florescu, *op. cit.*, p. 28.

⁴ CSJ, S. civ., dec. nr. 2812 din 27 iunie 2003, în G. Florescu, *op. cit.*, p. 89.

⁵ G. Florescu, *op. cit.*, p. 87.

atrag, după caz, nulitatea absolută sau nulitatea relativă a actului juridic, cât și sub aspectul regimului juridic.

Potrivit dispozițiilor art. 1252 NCC, în cazurile în care natura nulității nu este determinată ori nu reiese în chip neîndoielnic din lege, contractul este anulabil. Este consacrată astfel legislativ prezumpția de nulitate relativă.

După criteriul întinderii efectelor nulității, se poate face distincție între *nulitatea totală* (care atrage desființarea actului juridic în integralitatea sa) și *nulitatea parțială* (care atrage doar desființarea acelor efecte ale actului juridic ce se produc cu nesocotirea dispozițiilor legale).

În raport de prevederile art. 1255 NCC, clauzele contrare legii, ordinii publice sau bunelor moravuri și care nu sunt considerate nescrise atrag nulitatea contractului în întregul său numai dacă sunt, prin natura lor, esențiale sau dacă, în lipsa acestora, contractul nu s-ar fi încheiat.

În cazul în care contractul este menținut în parte, clauzele nule sunt înlocuite de drept cu dispozițiile legale aplicabile. Aceeași regulă se aplică în mod corespunzător și clauzelor care contravin unor dispoziții legale imperative și sunt considerate de lege nescrise.

În cazul contractelor cu mai multe părți în care prestația fiecărei părți este făcută în considerarea unui scop comun, nulitatea contractului în privința uneia dintre părți nu atrage desființarea în întregime a contractului, afară de cazul în care participarea acesteia este esențială pentru existența contractului. (art. 1256 NCC).

Legea reglementează și *nulitatea virtuală*, ce se deosebește de nulitatea expresă (cea prevăzută de o normă legală conținută în Codul civil sau în alte acte normative).

Conform art. 1253 NCC, în afara cazurilor în care legea prevede sancțiunea nulității, contractul se desființează și atunci când *sancțiunea nulității* absolute sau, după caz, relative *trebuie aplicată pentru ca scopul dispoziției legale încalcate să fie atins*.

În doctrina franceză, s-a arătat că, „aparent, nulitatea este o consecință logică: contractul, nefiind regulat încheiat, nu ar trebui să producă niciun efect. S-ar cuveni să se considere că nu avusese niciodată loc, revenind la *statu quo ante*.

Această analiză este insuficientă: nulitatea depinde de o politică legislativă, din cinci puncte de vedere. 1. Ea este gravă; legea încearcă s-o evite,

în special favorizând consolidarea actului în neregulă. 2. Ea are drept efect, prin simpla sa perspectivă, să descurajeze realizarea neregulilor; dacă justițiabilii știu că contractul pe care plănuiesc să-l încheie urmează a fi anulat, ei vor fi descurajați să-l facă. 3. Legea trebuie să aibă drept scop să incite denunțarea iliciteții: trebuie ca acela care cere nulitatea să aibă un interes. 4. Forța nulității ar trebui să fie variabilă în funcție de importanța regulii violate. 5. Există alte maniere de a asigura eficacitatea unei reguli imperative decât pronunțarea nulității (conversia prin reducere, sancțiunile penale)”¹.

În lumina dispozițiilor noului Cod civil, nulitatea nu este exclusiv judiciară. Astfel, potrivit dispozițiilor art. 1246 alin (3) NCC, dacă prin lege nu se prevede altfel, nulitatea contractului poate fi constatată sau declarată prin acordul părților.

Însă, prin acordul părților nu pot fi instituite ori suprimate cauze de nulitate, sub sancțiunea considerării clauzei ca nescrisă.

2. Regimul juridic al nulității

2.1. Regimul juridic al nulității absolute

Potrivit dispozițiilor art. 1247 NCC:

- este *nul* contractul încheiat cu încălcarea unei dispoziții legale instituite pentru ocrotirea unui interes general;

- nulitatea absolută poate fi invocată de orice persoană interesată, pe cale de acțiune sau de excepție; pot fi persoane interesate părțile actului juridic, avânzii-cauză, alte persoane străine de actul juridic, dar care justifică un interes propriu, instanța din oficiu, procurorul în condițiile prevăzute de lege ori alte organe prevăzute de lege.

Terții pot invoca nulitatea absolută numai în măsura în care actul le este opozabil, întrucât doar în această ipoteză ei au un interes ocrotit de lege².

---

¹ Ph. Malaurie, L. Aynès, Ph. Stoffel-Munck, *Drept civil. Obligațiile*, coord. al ediției în limba română M. Șcheaua, trad. D. Dănișor, Ed. Wolters Kluwer, 2009, p. 354.

² P. Trușcă, *Drept civil. Introducere în dreptul civil. Persoana fizică. Persoana juridică*, ed. a III-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2005, p. 193; Ph. Malaurie, L. Aynès, Ph. Stoffel-Munck, *op. cit.*, p. 360.